Αρχειακός Τόπος Θεόδωρου Κολοκοτρώνη

Αριθμός Τεκμηρίου 0204

Έκθεση του Κίτσου Τζαβέλλα σχετικά με τη μάχη του Καρπενησίου και τον θάνατο του Μάρκου Μπότσαρη.

1 Ιανουαρίου 1823

Ταυτότητα Εγγράφου *(Περίληψη)*

Ἔκθεση τὴν ὁποία ὑπογράφει ὁ Κίτσος Τζαβέλλας, γραμμένη ἀπὸ ἄγνωστο σὲ ἐμᾶς γραμματικό. Δὲν εἶναι γνωστὸς οὔτε ὁ τόπος οὔτε οἱ συνθῆκες κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες γράφτηκε τὸ σπουδαῖο αὐτὸ κείμενο. Περιγράφονται μὲ λεπτομέρειες τὰ γεγονότα τῆς μάχης τοῦ Καρπενησίου μεταξὺ τῶν δυνάμεων τοῦ Μουσταῆ πασᾶ τῆς Σκόδρας καὶ τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων, ποὺ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὸν θάνατο τοῦ Μάρκου Μπότσαρη. Ἡ ἔκθεση εἶναι ἀχρονολόγητη. Στὴν ἔκδοση τοῦ Γενναίου Κολοκοτρώνη τοποθετεῖται στὸ σημεῖο ὅπου περιγράφεται ὁ θάνατος τοῦ Μάρκ. Μπότσαρη, γιὰ λόγους νοηματικῆς συνάφειας καὶ χωρὶς χρονολογικὴ ἔνδειξη. Παρόμοια ὁ Ἰω. Θεοφανίδης τὸ δημοσιεύει μαζὶ μὲ τὰ ἔγγραφα τοῦ μήνα Αὐγούστου 1823. Στὴν παρούσα ἔκδοση δὲν μπορέσαμε νὰ χρονολογήσουμε μὲ μεγαλύτερη ἀκρίβεια τὴ σύνταξη τοῦ ἐγγράφου καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ τοποθετοῦμε μαζὶ μὲ τὰ ἔγγραφα τοῦ Αὐγούστου 1823, λόγω τῆς νοηματικῆς συνάφειάς τους.

Προηγούμενες Εκδόσεις: Ὑπομνήματα, σ. 105-107 ▪ ΙΑΘ, τ. 2, σ. 165-167.

Περί τῆς μάχης τοῦ Καρπενησίου καί τοῦ φόνου τοῦ Μάρκου

Ὅτε ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τοῦ Σκόνδρα κατεσκήνωσεν εἰς Κεφαλόβρυσον τοῦ Καρπενησίου ἐκ πέντε χιλιάδων Γκέκιδων συνισταμένη, ὁ μὲν Μάρκος Βότζαρης μετὰ πεντακοσίων περίπου ἐστρατοπέδευσεν εἰς Μικρὸ Χωριό, τὸ δὲ σῶμα τῶν Τσαβελαίων μετ' ἐκείνων τοῦ Γιολδάση καὶ Γεώργη Κίτζου, ὀκτακόσιοι ὅλοι, εἰς Μεγάλον Χωριό. Τότε πέμψας ὁ Μάρκος κατασκόπους εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Σκόνδρα, ἐπληροφορήθη παρ' αὐτῶν ὅτι Τοῦρκοι ἦσαν ὀλιγάριθμοι· γράφει ὅθεν πρὸς τὸν Ζυγούρην Τσαβέλαν, ἀνακοινῶν αὐτῷ τὸ σχέδιον τοῦ νὰ ἐπιπέσωσι διὰ νυκτὸς κατ' αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ Ζυγούρης τῷ ἀπήντησεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀποφασίσῃ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Κίτζου Τσαβέλλα, ὅστις εὑρίσκετο τ[ό]τε εἰς τὶ πλησιόχωρον μέρος, ὅπου μεταβὰς πρὸ ὀλίγου εἶχε συλλάβει περὶ τὰ ἑξήκοντα φορτία πολεμοφοδίων καὶ τροφῶν ἐρχομένων εἰς τὸ τουρκικὸν στρατόπεδον. Μετὰ δύο ἡμέρας, ἐπιστρέψαντος τοῦ Κίτζου Τσαβέλλα, ἐκοινοποίησεν εἰς αὐτὸν ὁ Ζυγούρης τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Μάρκου, οὗτος δὲ τῷ παρετήρησεν ὅτι κακῶς ἔπραξεν μὴ δοὺς τὸν λόγον του περὶ ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου. Συνεννοηθέντες ὅθεν ἐξεκίνησαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν χωρίων πρὸς τὸ τουρκικὸν στρατόπεδον, καὶ ὁ μὲν Μάρκος ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ στενὸν διεύθυνσιν, οἱ δὲ Τσαβελαῖοι, καὶ λοιποὶ τὴν πρὸς τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον. Καθ' ὁδὸν δὲ ἀποσπασθείς ὁ Κίτζος Τσαβέλλας μετ' ὀλίγων συντρόφων μετέβη πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ Μάρκου δύσαντος ἤδη τοῦ ἡλίου, διὰ νὰ συνεννοηθῇ μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς ὥρας τῆς ἐφορμήσεως καὶ τοῦ συνθήματος αὐτῆς. Προηγουμένως ὅμως ὁ Μάρκος εἶχε πληροφορηθῆ παρ' ἄλλων κατασκόπων ὅτι καὶ ἕτεραι ὀκτώ χιλιάδες περίπου Τοῦρκοι ὑπὸ τὸν Τσελατίμπεην εἶχον ἤδη στρατοπεδεύσει πλησίον τοῦ Καρπενησίου· ἰδὼν λοιπὸν τότε τὸν Κίτζον Τσαβέλλην ἐλθόντα, τοῦ εἶπεν: «τὶ ἔγειναν οἱ ἄλλοι καὶ δὲν ἦλθον;» οὗτος δὲ τῷ ἀπήντησεν, ὅτι τραβοῦν πρὸς τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον, διότι πρέπει νὰ ἐπιπέσουν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐκ δύο μερῶν, καὶ ὅτι ἦλθὲν ἐπὶ τούτῳ διὰ νὰ συνεννοηθοῦν περὶ τῆς ὥρας τῆς ἐφορμήσεως κτλ. Τότε ὁ Μάρκος τοῦ λέγει ὅτι ἦλθον καὶ ἄλλοι πολυαριθμότεροι Τοῦρκοι, ὅτι θὰ ἀποτύχωμεν, καὶ ἀκουμβῶν ἐπὶ τοῦ ὅπλου του ἐπρόσθεσεν: «εἰς ἐκεῖνον τὸν κόσμον θὰ ἀνταμωθῶμεν!» Ὁ Κίτζος τῷ παρετήρησεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ λέγῃ τοιούτους λόγους, καὶ ὅτι εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς ἡ ἀπόφασις πλέον ἐγένετο καὶ δὲν πρέπει νὰ ὀπισθοδρομήσουν· συμφωνήσαντες τέλος περὶ τῆς κατὰ τὴν 10¼ ὥρας μ. μ. τῆς αὐτῆς νυκτὸς τῆς 8 Αὐγούστου ἐφορμήσεως, δοθησομένου τοῦ σημείου ἐκ τοῦ

μέρους τοῦ Μάρκου διὰ τῆς σάλπιγγος, ἀπεχωρίσθησαν. Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν ἤχισεν ἡ σάλπιγξ τοῦ Μάρκου, καὶ συγχρόνως ἐρρίφθησαν τινὰ τουφέκια ἐκ τοῦ μέρους τούτου, ἀλλ' ἔπαυσε ταχέως ὁ πυροβολισμός, διότι ὁ Μάρκος ἔπεσεν εὐθὺς φονευμένος ὑπὸ τῆς πρώτης βολῆς κτυπηθείς εἰς τὸν μέτωπον, πληγωθέντος καὶ τοῦ σαλπιστοῦ του, οἱ δὲ συντρόφοι του ἐξήγαγον αὐτὸν τῆς μάχης. Κατὰ δὲ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐκ τοῦ ἀπέναντι μέρους ὁ Κίτζος Τσαβέλας, ὅστις εἶχε καταβεῖ μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα ἐκλεκτῶν τοῦ Λάμπρο Βέϊκου καὶ λοιπῶν ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον, ἐπέπεσεν κατὰ τοῦ τουρκικοῦ στρατοπέδου καὶ διέσχισεν αὐτό, κατασφάξας τοὺς εἰς τὴν πρώτην σκηνὴν εὑρεθέντας. Οἱ Τοῦρκοι κατεθορυβήθησαν καὶ ὁρμοῦντες νὰ διασπάσωσι τοὺς Ἕλληνας καὶ δράμωσιν εἰς Καρπενήσιον, ἔκραζον «μπέσα για μπέσα», οὗτοι δὲ ἀντέκρουον αὐτοὺς ἰσχυρῶς καὶ τοὺς [[ὀπισθοχώρησαν]] ἠνάγκαζον νὰ ὀπισθοχωρῶσιν· κατὰ τὴν συμπλοκὴν ταύτην, διαρκέσασαν μέχρι τοῦ ὄρθρου, ἔπεσον τριακοντατέσσαρες Ἕλληνες φονευμένοι, ἐκ δὲ τῶν Τούρκων πολλαπλάσιοι. Μέχρι τοῦδε οἱ μαχόμενοι οὗτοι ἠγνόουν τὸ συμβάν τοῦ Μάρκου, ἀλλ' ὁ Τσαβέλας ἰδών τυχαίως τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ φέροντα τὸ ὅπλον του, καὶ ἀπορῶν τὸν ἠρώτησεν «ποῦ εἶναι ὁ Μάρκος;», μαθὼν δὲ παρ' αὐτοῦ τὸ συμβάν, τὸ ἐγνωστοποίησεν πρὸς τὸν Λάμπρον Βέϊκον μυστικῶς, ἐπειδὴ δὲ [[ἤρχισεν]] ἐπλησίαζεν ἤδη νὰ φέξῃ, ἤρχισαν νὰ ὑποχωρῶσιν, ὁ δὲ Τσελατίμπεης θέλων νὰ ἐμποδίσῃ τὴν δίοδον αὐτῶν, ἐκινήθη πρὸς κατάληψιν τῆς περὶ τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον θέσεως, ἀλλ' οἱ μείναντες μετὰ τοῦ Ζυγού ρη Τσαβέλλα, Γιολδάση, καὶ λοιπῶν ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης, ἀπέκρουσαν αὐτὸν μὲ ζημίαν του, εἰς τρόπον ὥστε ἡ δίοδος ἔμεινεν ἐλευθέρα, καὶ ἐξῆλθον ἀβλαβεῖς τοῦ κινδύνου οἱ περὶ τὸν Τσαβέλλαν, ἑνωθέντες δὲ καὶ μὲ τοὺς λοιποὺς μετέβησαν εἰς Μεγάλο Χωριὸ καὶ ἐστρατοπέδευσαν. Ἐκ δὲ τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ ὁ Κώστας Μπότζαρης ἄρας τὸν νεκρὸν ἀνεχώρησεν μετ' ὀλίγων συντρόφων διὰ Μεσολόγγιον.

[προσθήκη, ἀπὸ ἄλλο χέρι, προφανῶς ἰδιόχειρη τοῦ Κίτζου Τζαβέλλα:]
Επίβαιβαιὸ τα άνοθεν
Κίτζος Τζαβέλας

Αριθμός Τεκμηρίου
0204

Τίτλος
Έκθεση του Κίτσου Τζαβέλλα σχετικά με τη μάχη του Καρπενησίου και τον θάνατο του Μάρκου Μπότσαρη.

Ημερομηνία Σύνταξης
1 Ιανουαρίου 1823

Τόπος Σύνταξης
χ.τ.

Συντάκτης
Τζαβέλλας Κίτσος

Αποδέκτης

Είδος Εγγράφου
Πρωτότυπο

Διαστάσεις
206mm × 290mm

Αρ. Φύλλων
2

Γλώσσα
Ελληνικά

Προέλευση
ΑΡΧΕΙΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

Διεύθυνση
kolokotronis-archive.org/items/code/0204

Μεταγραφή-Σχολιασμός: Βασίλης Παναγιωτόπουλος, Δημήτρης Δημητρόπουλος, Βαγγέλης Σαράφης, Σάκης Δημητριάδης
Έλεγχος μεταγραφής: Αγαμέμνων Τσελίκας

Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση 4.0 Διεθνές (CC BY-NC 4.0).

kolokotronis-archive.org
kolokotronis-archive.org
kolokotronis-archive.org